

Antická filozofia- filoz. starovekého Grécka a Ríma

Grécka filozofia -sformovali sa tam základy takmer všetkých filozof.smerov a prúdov, prekonaný názor mytologický a náboženský názorom racionalistickým (niekedy materialistickým)

Vývojové etapy filozofie:

1. Rané (skoré) obdobie -> 6.-5.st. PNL
2. Klasické obdobie -> 5.-4. st. PNL
- 3.Helenistické obdobie -> 4.-2. st. PNL
4. Rímske obdobie -> 2. st. PNL -5.st. NL do roku 476

RANÉ obdobie - počiatky v maloázijskom Grécku(Turecko)

- Prvá filozofická škola v dejinách v osade Milétos->Milétska škola:

1,Tháles z Miléta- matematik, astronóm

-585 PNL- predpokladal zatmenie Slnka

-voda(prameň pohybu a života)

-Zem je plávajúci disk

2,Anaximandros- geograf, 1. mapa sveta na západe, slnečné hodiny, zaviedol pojmy arche (všetky veci musia mať spoločný začiatok) a apeiron(za počiatok vecí považoval neobmedzený, neurčitý základ)

- veci z neobmedzeného vznikajú a aj sa doňho navracajú

-Jeho žiak 3,Anaximenes-vzduch-> voda,zem,kamene

Herakleitos z Efezu- 550-480 PNL, predkovia -bazilejovia(vládcovia v Efeze)

-dielo: O prírode - fragmenty t.j.130zlomkov

-Temný filozof

- oheň-podoby vesmíru sú len premenami ohňa, ->život a smrť sú len prechodné fázy

-živelný dialektik, zákon pohybu(panta rei=všetko sa mení,všetko plynie),jednoty a boja protikladov

-Logos- zákon

Pytagoras- 580-500PNL, ostrov Samos(ITA.)

- škola v Krotóne, dielo: X, „ filozofia", číslo (mat.akustika), oheň má zvuk, melódiu

Eleatská škola: Južná Italia- Sicília

Xenofanes-filozof, básnik, zakladateľ Ele. školy

-panteizmus- existuje len 1 boh

Parmenides- metafyzik-popieral pohyb

Zenón z Eley- apória- bezvýchodiskové postavenie:

1, dichotómia(pohyb)- rozpoltenie

2, Achilles a korytnačka

3, Šíp

-metafyzik

Poeletská prírodná filozofia : Empedokles- Sicília, 4 živly, eros=láska, eris=nenávisť

Anaxagoras -semená vecí-gr.homoimerie, nus-svetový rozum,materiálna sila

-1. v Aténach, astronómia, mesiac nesvieti, pluralista

Atomisti: Leukippos- 1. o atómoch,prázdnom priestore

-Demokritos z Abdér- 460-380 PNL, matem., materialista, „ Malé usporiadanie vesmíru", atomos-gr. ďalej nedeliteľný

Sofisti: platení učitelia

-Kritias, Prodikos

-Protagoras-niet všeobecnej pravdy

-Gorgia-3 tézy :1.Nič nie je. 2. Ak je,nemožno to poznať. 3. Ak to možno poznať,nemožno to vysvetliť.

KLASICKÉ obdobie- Sokrates- 470-399 PNL, skúmanie človeka, nie prírody, „ viem že nič neviem", etický intelektualizmus, Peloponézska vojna, 3 hl. cnosti: spravodlivosť, mužnosť, sebaovládanie

- Platón- 427-347 PNL, Akadémia v Aténach, diela v dialógoch (okrem Obrana Sokratova):

Prothagoras, Gorgias, Faidón, Faidros, Štát, Ústava, Zákony,

- svet ideí = jaskyňa, platónsky trojuhol., 3 cnosti: múdrosť, statočnosť, umiernenos,

- Spoločnosť: filozofi, vojaci, pracovníci, roľníci, remeselníci

- Aristoteles- 384-322 PNL, vychovávateľ Alexandra Macedónskeho(+323PNL), otec: lekár Macedón.

kráľa Filipa, logické práce:Organon(nástroj),O vyjadrení,Kategórie

prírodnofilozofické:Fyzika,O nebi, O vzniku a zániku, O duši

Metafyzické: Metafyzika ; ďalšie: Politika, Rétorika, Poetika; zakladateľ tradičnej logiky; premisy-súdy(usúdenia); pojmi nie su pravdivé/neppravdivé;svet-reálna existencia;4 príčiny vzniku vecí:

1.Materiálna príčina(pasívna hmota)

2.Formálna (aktívna hmota)

3.pôsobiaca príčina

4.konečná príčina/účel

hýbateľ=BOH; Zem stret sveta

Vláda->obecný prospech,moc má pripadnúť strednej vrstve=otrokárom.Má byť osobné vlastníctvo aj rodina. Podpora otrokárstva.

HELENISTICKÉ OBDOBIE: v Aténach, Egyptskej Alexandrii

Hiparchos: Geocentrizmus

Euklides:geometria, dielo Elementy-systematické rozdelenie poznatkov z geometrie

Archimedes zo Sarakúz (Na Sicílii):archimedov zákon(fyzika),kladkostroj, vodné čerpadlo, vojnové stroje; „Nerušte moje kruhy (sveta)“ – zomrel 212 pnl.

Epikuros: založil v Aténach školu–Epikurova záhrada-cieľ: poznať zákony prírody, zaistiť šťastie ľuďom
atomista, dôležitá je etika

Stoická škola /skepticismus – stoa = stĺporadie; založená v Aténach; delí sa: starší, stredný, rímsky

Zenón z Kítia (na Cypre)- zakladateľ

filozofia=logika+fyzika+etika=záhrada(plot,pôda,plod); atarxia=duševný pokoj, klud;

kozmpolitizmus= láska k celému svetu

Skeptická filozofia-zakl. Pyrhón z Elidy-Agnostická filoz.-zdržanlivý=skeptický

Novoplatonizmus (Platónove,Aristotelove učenie+stoicizmus+skepticismus)

Plotinos-práce nevydával; jeho žiak Porfýrius vydal 6 kníh=Enneady (Deviatky); jeden Božský základ-
JEDNO-je absolútne, dokonalé, láska, dobro, pravda

RÍMSKA filozofia-prebraná od Grékov; 146 pnl – dobytie Grécka Rímom

Titus Lucretius Carus-dielo:De rerum natura (O prírode)-báseň-Demokritove a Epikurove názory,
význam Grékov; základ sveta-prvotné telieska(semená vecí)-ďalej nedeliteľné predmety; vesmír
nekonečný

Marcus Tullius Cicero:rečník,viacero názorov,odporca atomizmu

Seneca: vychovávateľ Nera; osud;cnosť=zmierenie s osudom,poslušnosť

Marcus Aurelius-„filozof na tróne“;dielo: Rozhovory so sebou samým=Myšlienky (napísal v Krajine
Kvádov pri rieke Hron); stoická filozofia; predurčenie,nieje rozumné osud meniť=>pasivita,zmierenie s
osudom